

Idealresan

Idealresan

del 1 : 48 timmar till Sofia.

Resan inleddes med ett attentat. Två dagar före min avresa genomfördes ett våldsamt attentat på nätet när två av mina medarbetare, Laila Roth och John Bede, attackerades på bred front av stratfordianer, då en av dessa genom att snoka i nätets teknikaliteter funnit att de vid sina besök i Göteborg använt samma dator som jag. Alltså var vi en och samma person! Jag anklagades för att ha manipulerat hela Shakespearedebatten på nätet med att ha uppträtt under tre olika postadresser! Även Carl O. Nordling drogs in i härvan, och någon (en oxfordian) anklagade honom för att ha uppträtt under namn av oss alla tre! Därmed kom Shakespearedebatten fullständigt av sig, stratfordianerna blev fullständigt psykotiska i sina frenetiska aggressioner, tumultet på nätet var totalt, och alla var förvirrade. John Bede skulle just fara hem till Irland när detta inträffade, och han var mycket bedrövad och besviken över den nya Shakespearediskussionsgrupp som bildats just i avsikt att omöjliggöra personangrepp och urspårningar, ur vilken grupp just denna attentatsoffensiv utgått. Laila tog det lugnare och lovade att återkomma senare. Allt jag kunde göra var att försöka reda upp alla missförstånden. Några sansade skolastiker försökte lugnt påpeka det faktiska att vi var tre helt olika personligheter med helt egna webbsidor och produktioner på nätet, varför det inte kunde råda något tvivel om att vi var tre och inte en, vilket dock inte kunde dämpa stratfordianernas bärsärkarraseri, och ord som *bullshit! scoundrel! fraud! dishonesty!* haglade i etern medan ingen kunde beslå mig med lögn. Mitt i detta pågående krig måste jag resa söderut och överge fortet och de kämpande åt sin egen självdestruktiva svada. Det var ju faktiskt bara det enda vettiga man kunde göra med detta krig, att gå ut därifrån och kanske aldrig mera delta i debatten. Dock har vi lyckats rädda de sista argumenten före korseldsutlösningen, där den sista frågan dock aldrig blev besvarad (*i detta nummer, Shakespearedebatten 88*). Frågan är om nätdebatten alls kommer att kunna fortsätta, då inbördeskriget är totalt och dessutom infekterat med allomfattande psykoser.

Med detta kriselände hängande över sig reste jag bekymrad iväg och kom åtminstone helskinnad fram till Danmark, där jag fick någon moralisk hjälp av en kollega, som förklarade att stratfordianernas problem var att de fastnat i illusionerna av det bedragande skenet och därför inte kunde se skogen för träden.

Vädret var barmhärtigt men föga uppmuntrande, då solen melankoliskt lyste med sin frånvaro och gömde sig konsekvent bakom de grådystra molnen, men resan såg ut att kunna gå problemfritt ända fram till Sofia. I Köpenhamn lyckades jag skaffa den sista reservationen (som inte gått att få i Göteborg) från Belgrad till Sofia, som om allt gick väl jag skulle nå fram till i ottan tidigt lördag morgon efter 45 timmars tågresor. Det var torsdag den 15 mars 2007, jag hostade fortfarande efter en katastrofal förkylning som också försökt sabotera min avresa några dagar innan, men det var bara till att inte ge sig utan bara köra på. Så länge det inte regnade var allt gott och väl.

Allt gick väl ner till Wien. Där försenades tåget till Belgrad med 20 minuter från början. Det fanns en jugoslavisk restaurangvagn ombord som bara hade sådant att servera som inte stod på menyn. Jag prövade en vanlig wienerschnitzel som var torr som fnöske och kostade 11,40 Euro med vatten och en något bättre sallad. Då var kaffet bättre, som kostade 2 Euro – de hade bara cappuccino eller turkiskt kaffe, medan det stod neskafe på menyn. De menade att skillnaden mellan vanligt kaffe och neskafe var att man drack vanligt kaffe genom munnen medan neskafe måste

intagas genom näsan, och sådant ville de inte servera. Därför fick det bli den dyraste varianten cappuccino i stället, som var sämre och tunnare än vårt vanliga mjölkkafe.

Det försenade tåget hann precis fram till Belgrad innan Sofiatåget skulle avgå därifrån, som man fick skynda sig över spåren till för att hinna med. Det var överfullt, och elektricitet fanns inte i de flesta kupéer. Jag kunde inte sitta och läsa mina goda böcker i en mörklagd kupé och lyckades klämma in mig hos en skara stökiga ungdomar i en annan där ljuset fungerade. Ingen av dem kunde engelska, och när jag väl hade satt mig och börjat läsa mitt bland deras kedjerökande, festande och hånglande, höll de på med i en timme att försöka hitta frasen på engelska för att den plats jag tagit "inte var tillgänglig". Jag struntade i dem och fortsatte läsa.

När jag skulle gå och tvätta händerna före insomningen visade sig tåget vara så fullt denna fredagsnatt att folk till och med stod och trängdes i korridorerna. Det liknade ett indiskt tåg. Trängseln ledde till extra förseningar vid varje station, och jag häpnade när det redan var ljust igen innan vi kommit fram till gränsen. Allt som allt blev tåget 3 1/2 timmar försenat.

Diana hade måst gå till sina plikter innan jag kom fram, men hon hade omtänksamt lämnat allt i ordning: frukost, handduk, internet påkopplat och till och med ett välkomstbrev.

Vädret hade aldrig varit vackrare i Bulgarien, Vitosha glänste i sin snöskrud likt en vit jätteval av marmor, och jag hade aldrig blivit varmare mottagen i Sofia, trots att ingen var hemma. Det kändes som om det värsta av resan redan var över.

del 2 : *Makedoniska utsvävningar*

Det sociala livet vidtog direkt. Tillsammans med en kollega Xenia hade Diana precis gått igenom ett prov för kvalificering av framstående lärare i engelska, som, om det godkändes, skulle göra det möjligt för dem att få bra jobb utomlands, exempelvis i Sverige, trots deras höga ålder (58-59). Enligt god bulgarisk sedvänja togs segern ut i förskott med fest och vin medan resultaten skulle dröja i fyra veckor.

Ett annat stort projekt i görningen var det kommande firandet av Dianas och Ludmilas far Naiden Chakharovs hundraårsdag i hans födelseort Traian, till vilket tillfälle en liten biografi i bokform skulle förberedas. Detta föranledde ett antal konferenser mellan systrarna och deras redaktör, vid vilka det kunde gå hur livligt till som helst.

Det gavs en underbar föreställning av Donizettis praktopera 'Don Pasquale' i genuin 1800-talsscenografi med underfundig fantasi och en helt bedårande spansk tenor. På tisdagen skulle operan ge Verdis 'Nabucco', som jag aldrig sett i verkligheten, varför jag lekte med tanken att stanna över till och med tisdagen.

Den största musikupplevelsen var dock av söndagsmässan i katedralen Alexander Nevskij, där en fulltalig kör med solister sjöng fullständigt överväldigande klart och rent under hela gudstjänsten, men det mest överraskande var att även församlingen svarade i stämmor och minst tre. Det var därmed inte stor kvalitetsskillnad mellan den professionella kören och församlingssången. Hela publiken, alltså alla gudstjänstfirarna, står under hela gudstjänsten, vilket gör det lättare för dem att sjunga. När får man någonsin uppleva något sådant i protestantiska eller katolska kyrkor?

På lördagen gick vi bort oss på berget Vitosha som vanligt, som ju alltid är så mycket större än vad någon bergsbesökare orkar med. När vi för andra timmen letade oss fram till okända vägar där uppe kom jag ihåg att jag varit med om detta förut. Ej heller saknades de vanliga terrängproblemen. När en stig blev för gyttjig försökte jag hoppa över den med den påföljd att jag halkade pladask i gyttjan och blev fullkomligt lerig. Min jacka och mina byxor hade varit fullkomligt nya och rena,

och i ett huj blev de hundra år gamla. Det var bedrövligt. Det var bara att överlåta sig åt den lokala tvättinrättningen, om en sådan fanns.

Det var bara inledningen till utsvävningarna. En god vän till Diana hade bjudit oss ner till sig i Leski. För att ta sig dit måste man först åka buss i tre timmar till Bansko, som låg vid foten av Bulgariens högsta berg Pirin (2915 meter) söder om Rilabergen. Bussen skulle gå någon gång mitt på dagen. Jag försäkrades om att vi skulle hinna hem igen till föreställningen av Verdis *'Nabucco'* följande kväll och följde med. När vi kom fram till busstationen visade det sig att bussen skulle avgå först efter två timmar. Vi väntade snällt de två timmarna och missade sedan nästan bussen när vi hade fått fel information om fel perrong. I panik fick vi försöka hitta den rätta och blev sista man ombord. Kanske hade det varit bättre om vi missat den.

Emellertid var vädret idealiskt, och bussresan bjöd på kanske Bulgariens mest fantastiska panorama med det snöklädda Vitosha följt av de ännu högre och mer majestätiska Rilabergen, alldeles vita som ett Himalaya i miniatyr, följt av de ännu högre och spetsigare Pirinbergen vid Bansko i bulgariska Makedonien.

Bansko var en liten idyllisk fantastiskt vackert belägen stad på 10,000 invånare och ett historiskt centrum för alla upprorsrörelser, i synnerhet mot turkarna, tills turistindustrin upptäckte den och invaderade den med 40,000 exploatörer och turister. Där hämtade oss vår värd Ivan, en utomordentligt gemytlig och sympatisk makedonsk nationalist och ett levande uppslagsverk för allt som rörde Makedonien. Naturligtvis var fortfarande huvudpersonen i denna lilla värld Alexander den store, landets ende store son men den störste av alla.

Han fraktade oss till sin hemby Leski, där han förestod ett stort hus med broder och moder och taverna och ständiga inneboende gäster. Två av dessa var gubbar från Dresden, som var ute på äventyr. Samma kväll i badet i de lokala undergörande varma källorna började planer smidas. De ville ha oss med på en avstickare till Kavalla i Grekland, precis 99 km därifrån, men Dianas syster Ludmila i Sofia hade redan skaffat oss biljetter till *'Nabucco'*. Emellertid var vår värd så översvallande gästfri, att han insisterade på att vi skulle stanna två nätter, och jag går ju tyvärr i regel att övertala. Jag hänsköt ärendet till vädret. Det visade sig att det skulle bli ständigt sämre väder i Sofia och ständigt bättre i Grekland och Makedonien. Jag var fast.

Det förekom även en bulgar i de varma källorna som talade flytande italienska, då han länge bott i Genua. Det var ett sant nöje att för första gången få tala italienska under denna resa. Även han rekommenderade Kavallaprojektet, då det fanns ett svenskt institut där, som jag inte fick missa.

Tidigt tisdag morgon väcktes jag av Diana som krävde att jag genast måste bestämma mig, då tyskarna väntade på att få komma iväg. Jag var fortfarande ovillig att svika Ludmila, som skulle ha följt med oss på *'Nabucco'*, men väderfrågan avgjorde. När jag äntligen sagt ja frågade mig Diana om jag hade Euros, då tyskarna inte ville ta oss med gratis. Dessutom kom det nu fram att vår värd inte tänkte följa med oss då han hade arbete att sköta. "Hur mycket?" frågade jag Diana. Det visste hon inte. Dessutom krävde hon att jag skulle förklara saken för Ludmila i telefon. Hon skulle ändå betala operabiljetterna, och Ludmila fick ta med sig två egna vänner. När jag talade med Ludmila och bad om ursäkt och förklarade att vi fastnat i Makedonien sade hon: "Stanna där!" och bad att få tala med sin syster. Självklart var hon besviken, och jag skulle missa en unik uppsättning av *'Nabucco'*...

Men vi kom iväg, men strax före Kavalla vek vi av till höger och körde vidare västerut. Då först förklarade tyskarna att deras verkliga avsikt var att fara till berget Athos och klostren där 10 mil längre bort...

Sålunda fick man inte se röken av Kavalla, men vi passerade på vägen lämningarna av Filippi, staden där Brutus och Cassius mött sitt öde i den avgörande striden mot Antonius och Octavianus, besegrats och begått självmord, vilket utgör

finalen i Shakespearedramat "Julius Caesar". Filippi var utomordentligt vackert beläget och påminde något om Mykene med ett brant berg som bakgrund och en grandios utsikt över slätten. Där var en ansenlig antik amfiteater som såg hel ut och utan tvekan fortfarande var i bruk.

När vi for västerut från Kavalla körde naturligtvis tyskarna fel, vilket de märkte först när de kommit halvvägs in på den nya vägen. Vi stannade till slut och frågade efter vägen, efter att Diana föreslagit detta under en kvart, varpå tyskarna äntligen fattade att de kört fel. Vi kom fram till havet först efter middag, varvid vi äntligen tog vår första paus vid ett ställe som hette Asprolasto, som var en typisk turisthåla som var helt död utanför säsongen. Till nöds hittade vi till slut ett ställe där vi kunde få en kopp kaffe, men då skulle tyskarna också börja dricka öl, vilket de aldrig blev färdiga med. Sålunda kom vi aldrig längre än till Asprolasto strax efter Amfipolis, det hade blivit för sent, och det var fortfarande 10 mil kvar till Athos. Vi hade 17 mil tillbaka, och klockan var redan tre. Det var bara att köra hem direkt.

Sålunda torkade den heroiska Athosexpeditionen in till att bara sitta i bilen hela dagen, köra fel, sitta på en ödslig bar och se två tjocka tyskar förslösa tiden med att dricka öl, promenera en stund på stranden och genom det öde samhället och sitta tre timmar i bil tillbaka igen, medan jag missade 'Nabucco'. Och vädret höll sitt löfte: det skulle bli sämre.

del 3 : *Bulgarisk avslutning.*

Den kanske bästa stunden i Nova Leski var när vi uttröttade efter det varma svavelbadet och nästan upplösta var på väg hem till Ivan i hans bil, och han sade: "Bara ett litet glas vin på vägen." Han hade stannat vid en byakrog, det var sent, och där inne satt det bara fyra gubbar kvar och festade. Vi hade då före badet haft en gedigen middag med obegränsade mängder vin och *rakia* (bulgarisk sprit) och därefter suttit i timmar i svavelbadet. Väl inne på krogen blev vi sittande där, och det blev inte *ett* glas vin. Så fort något glas var tomt fyllde krogvärderna det till brädden igen utan att ta betalt. Så höll vi på till klockan ett.

Problemet i denna by är att det finns för få kvinnor. De som en gång fanns har med ungdomarna flyttat in till staden, och kvar finns bara äldre gubbar och en och annan gammal käring, som Ivans mor. Ivan har haft familj, men jag förstod inte var hans fru och båda barn var. De var bara borta.

Vi diskuterade omgående hela världshistorien med utgångsläge från Alexander den store (naturligtvis, vi var ju i Makedonien,) och Ivan berättade historier. En handlade om hur makedonierna blev utan land. När hela världen var uppdelad i politiska länder och makedoniern fann sitt land delat av tre andra gick han till Gud och klagade. Gud sade: "Men de var alla här igår och fick sina länder. Varför var du inte med?" "Jag satt på krogen," bekände makedoniern. "Jag förstår," sade Gud. "Kom med här in till mig, och jag skall fixa dig en plats här närmast mig i min egen krog i stället." Och så fick makedoniern åtminstone bättre sällskap än något annat land.

Det hade varit problem med EU från början, som försökt påtvinga främmande lagar och förordningar och bland annat infört en skatt på all hembränning. Alla brände hemma, och för många fattiga var det deras enda lyx i livet. Inte kunde de betala skatt för att de arbetade och producerade sin egen medicin. Bulgariens största och kanske enda problem var den utbredda fattigdomen. De flesta levde långt under existensminimum medan reformerna, friheten och kapitalismen sedan 1989 mest bara hade fyllt maffians fickor, som blivit stormrik genom svartbyggen och exploatering. Det fanns hela nya stadsdelar i Sofia, hur lyxiga villaområden som helst, som alla var olagliga.

Det bästa med mitt makedoniska äventyr var dock att jag hade funnit en ny vän. Vår värd Ivan, den entusiastiske makedoniske nationalisten, var kanske den mest sympatiska och älskvärda person jag än så länge funnit i Bulgarien. Han talade flytande tyska då han bott och arbetat 13 år i Jena i Sachsen, där hans fru levde med deras båda söner 16 och 12 år gamla. Han hade tvingats tillbaka till Bulgarien då han förlorat sitt tyska jobb men grundat en egen firma i sin hemby och levde tämligen flott. Även Lilly var ju en sådan bulgar som arbetat många år i Tyskland och haft barn och familj där men ändå valt att återvända till Bulgariens extrema men charmiga torftighet. Ivan var ingenjör med vägkonstruktion som specialitet, och det fanns mycket för en sådan att göra i Bulgarien.

De båda tyska gubbarna var en god vän till honom med sin kompis, Wilfred och Frank. Wilfreds son hade varit studiekamrat med Ivan i Sofia, och så hade vänskapen uppstått. Wilfred brukade komma årligen. Han hade aldrig haft problem med sina bilresor, men hans bil var ganska anspråkslös, och han var helt på det klara med att han aldrig kunde lämna den obebakad. En utländsk bil i Bulgarien fick man bara behålla om man ställde den hos goda vänner eller under bevakning. Jag skulle ju egentligen ha kommit med bil i år, men vi hörde så hemska historier om svenskregistrerade bilar på Balkan, att min eventuella förare med sin Porsche backade ur. Bland annat hade en turk kört ner till Turkiet i en svenskregistrerad Volvo och i Bulgarien prejats av vägen av biltjuvar eller vägpirater. Hade det inte varit en Volvo hade bilen blivit skrot. Turken menade att Bulgarien och Turkiet var jämlika när det gällde barbari och kriminalitet.

Vädret blev sämre som det hade lovat, efter vårdagjämningen bröt det ut blix och dunder och hållregn, och det regnade över oss hela vägen tillbaka till Sofia. I Spanien och Österrike var det snöstormar på gång, vintern var där tillbaka med besked, och utsikterna lovade ännu sämre väder. Det var bara att börja inrikta sig på Konstantinopel.

Som kompensation för förlusten av "*Nabucco*" insisterade dock Diana på att jag skulle stanna över torsdagen för ett besök hos Sofias filharmoniker och en Haydn-konsert apropå dennes 275-årsdag den 31 mars. Jag blev så illa tvungen. Konserten omfattade en symfoni, en pianokonsert och en mässa, "*Nelsonmässan*", men symfonin var bäst, nr 88 "*Björnen*" med en underbar minore-trio i tredje satsen. Pianokonserten var intetsägande, medan mässan var väl martialisk för att vara en mässa.

Mera musikaliskt fullödigt var då den lilla kvartetten inne i Alexander Nevskij-katedralen, som sjöng sina fyra olika stämmor med samma bredd och djup och klangfullhet som om de fyra solisterna varit en hel kör. Detta var fullkomligt imponerande.

Dock hann vi med ett sista musikaliskt evenemang. Helt överraskande fick vi tillfälle att få njuta av en uppsättning av Tjajkovskijs "*Eugen Onegin*" i enkel scenografi men med helt realistisk kostymering – alla var 1830-talsenliga. Det kunde inte bli bättre. En fröjd för ögat och för örat, som gjorde både Tjajkovskij och Pusjkin full rättvisa blev min bulgariska avslutning denna gång. Jag låg två dagar efter tidtabellen, men det hade det varit värt. Jag hade aldrig stannat längre i Bulgarien och aldrig kunnat vara nöjdare där.

del 4: *Konstantinopel*

Den ena besvikelsen följde på den andra under min turkiska resa. Tåget till Konstantinopel-Istanbul bestod av bara sovvagnar, så man tvingades lösa en sovvagnsbiljett, något som jag aldrig gjort frivilligt, då ligg- och sovvagnar vanligen var obekväma, man kunde inte sitta och läsa i dem, de var dyra, och man sov inte

bättre för det. I stället blev gränskorsningen Bulgarien-Turkiet tämligen smärtfri, men man saknade det gamla balkanska gränskaoset med de larmande hoparna av fattiga andra-klass sittresenärer och turbulenta zigenare.

Det regnade när jag kom fram till Konstantinopel. Men det värsta var att mitt gamla vandrarhem inte fanns kvar. Det hade varit under renovering senast jag var här för två år sedan, och nu var det i stället "*Great Ottoman Empire Hotel*", ett lyxhotell för eliten. Mitt hem i Konstantinopel sedan 18 år var förlorat.

Jag tog i stället in på ett annat vandrarhem av mycket blygsammare slag som helt saknade alla Yücelts fördelar – ingen servering, ingen terrass, inget Internet, inga stolar, ingen utsikt, och trångt. Jag skulle inte ha kommit hit och bestämde genast att inte stanna längre än en dag.

Förgäves hade jag försökt kontakta Ringo, men han hade inte hört av sig på ett år och hade då varit i Rumänien. Man saknade hans varma välkomnande och goda värdskap och kände sig fullständigt "*at a loss*".

Emellertid var därmed kriserna i Istanbul inte över. Jag tog det lugnt och gick tidigt och lade mig för att i god tid följande morgon bege mig till tåget. När jag gjorde så och kom till stationen visade stationsklockorna olika tider: somliga visade 7.50, andra 8.50. Tåget skulle gå 8.30. Inget tåg fanns att tillgå. Full av onda aningar vände jag mig till stationsinspektören. Jo, tåget hade gått för 20 minuter sedan. I natt hade tiden flyttats fram en timme. Ingen i Istanbul tycktes ha varit medveten om detta, allra minst jag. Det var bara undantagsklockor som flyttats fram.

Det var samma elände varje år, men eländet var dubbelt om man var på resande fot och på ett ställe där man var omedveten om tiden. Jag var fast i Konstantinopel ett dygn till. Att återvända till det eländiga trånga vandrarhemmet var det sista jag ville. Jag hittade ett annat på vägen upp där priset var 10 Euro eller 20 turkiska lira. Frukost och Internet ingick, men Internet fungerade inte. Det var ett bra ställe, men då jag tvekade gav mig värden en adress till ett annat. Det skulle ligga bakom Blå Moskén. Jag hade aldrig varit i de kvarteren tidigare. Jag beslöt att ge det en chans och gick på upptäcktsfärd.

Det tog tid att hitta, men till slut efter mycket frågande nådde jag fram. Adressen som givits mig var en gata, inte namnet på något vandrarhem, men det som låg vid denna gata var tämligen iögonfallande. Det hette '*Big Apple*' och var litet och anspråkslöst men ändå fullt acceptabelt. Avgiften var bara 15 turkiska lira, och däri ingick både frukost och Internet. I frukosten ingick en fullständig salladsbyffé med oliver, gurka, tomater, ost, bröd, smör och marmelad samt te eller kaffe i obegränsade mängder, och det var det bästa av allt. Jag hade funnit ett nytt hem i Konstantinopel.

Vädret blev också bättre, och vandrarhemmets frukostrum högst upp hade utsikt mot havet. Efter första dagens svält kunde jag frossa i en förträfflig frukost, ta det lugnt, njuta av dagen, och jag behövde inte ens snåla med pengarna.

Allt detta adderade upp till att det blev lika svårt att lämna Konstantinopel som någonsin. Jag hade funnit ett nytt hem där, upptäckt en ny underbar stadsdel och trivts bättre än någonsin. Den turkiska ekonomin var på väg i rätt riktning, sex nollor hade strukits så att den turkiska liran nu var jämvärdig med den bulgariska levan och den tidigare tyska marken, inflationen hade reducerats till 6 procent, och Konstantinopel var och förblev en underbar stad, en av de finaste och friskaste i världen, med bara 12 miljoner invånare officiellt, inofficiellt kanske upp till 15. Endast ett fåtal städer i världen som Mexico City, São Paulo, Tokyo och Kairo var ännu större, men av dessa var denna den ojämförligt vackraste.

Jag fick tre trevliga medpassagerare, ett ungt brasilianskt par och en tvättäkturk. Paret hade med sig berg av bagage som de släpat med sig över hela Europa och mött problem med överallt. Under en tågresä från Rom till Nizza, raka spåret, inga tågbyten enligt plakatet, blev det något fel på tåget i Viareggio, de måste byta där och

hamnade på fel tåg som tog dem till Florens, nästa tåg råkade ut för en punktstrejk så de måste evakuera det också, så det blev fyra tåg från Rom till Nizza med många timmars väntetid emellan i kylan och natten.

Även nu råkade de illa ut. Det visade sig att järnvägen mellan Alexandropolis och Komotini i östligaste Grekland var kaputt, så den sträckan måste man skarva med buss. De hade tre stora koffertar utom ryggsäckar och handbagage. Jag förvånade mig över att de inte lyckats bli av med någon del av denna bagagesamling under sådana ideliga strapatser och omlastningar.

Turken var fotograf och mycket kultiverad. Han var specialist på att fotografera symfoniorkestrar under pågående arbete samt tavlor på gallerier. Han berättade om en legendarisk turkisk violinist Aila Erman som fått spela på Toscaninis begraving 1957 och nu dragit sig tillbaka som 70-åring och nödgats sälja sin Stradivarius då hon inte längre hade råd med försäkringen – ett annat av alla dessa vemodiga musiköden.

Vi skildes där i Komotini. De fortsatte mot Thessaloniki medan jag måste vänta till halv 2 på natten på nästa fungerande tåg till Athen.

del 5 : *Inga chocker i Athen.*

Järnvägsrestaurangen i Komotini var rena frosseriverkstaden. Festen pågick där hela kvällen, medan det oupphörligt tillströmmade nya gäster. Larmet blev alltmer öronbedövande. Vem kunde tro det om denna lilla håla närmare bulgariska och turkiska gränserna än Grekland? Stämningen blev bara högre hela tiden. När jag måste gå för att ta mitt tåg klockan ett på natten höll de fortfarande på för fullt. Ändå var det bara en vanlig måndag.

Det var kallt i Thessaloniki, och det regnade. Tåget jag skulle vidare med därifrån stod stilla utan lok och utan belysning. Ändå tog folk plats i det. Avgångstiden passerades, men folk satt kvar fastän ingenting hände. Då och då gjordes det krampaktiga försök att få i gång belysningen. Så kom en stöt som gav nästan alla *whiplash*skador. Loket hade kommit. 50 minuter försenat kom tåget i gång.

Förvånansvärt nog lyckades tåget återhämta den förlorade tiden, och Athen nåddes nästan punktligt klockan 2. Vid Oenoe en timme från Athen klarnade skyarna, och solen bröt fram. Det var första gången på hela resan som det blev fullkomligt klart. Athen hälsade mig välkommen.

Med darrande steg nalkades jag mitt gamla vandrarhem. Skulle allt vara fullt, som det en gång var? Skulle de kräva medlemsintyg, som de gjorde förr i tiden? När jag steg in satt min väninna den tyska matronan och tronade vid receptionsdisken. Jag slappnade genast av. Ingenting hade förändrats. Jag fick genast en säng och kunde känna mig i fullkomligt trygga händer.

Återstod det sista provet. Skulle min gamla restaurang finnas kvar? Ingenting är jag rädd för utom förändringar, som jag ständigt bävar i skräck för, i synnerhet när jag är ute och reser och man vanligen råkar ut för vilka högst oväntade chocker som helst.

Jag rundade ett gathörn, en del av längan var tillsluten, men där bortom låg min restaurang. Allt fungerade normalt. Inga chocker i Athen den här gången hittills.

Mina tre rumskamrater var från Japan, Peru och Tyskland. Tysken och japanen var snarkare, men de var förvånansvärt kompatibla och väl synkroniserade, ty de snarkade i takt, så att det pågick en ständig jämn dialog hela natten mellan den ena timmerdragningar och den andras visslingar. Den ena förde ljud när han drog in, den andra när han blåste ut. De kompletterade varandra perfekt.

En kvinnlig kirurg var från Ceylon men bodde i Calgary, Alberta, Canada, men hade växt upp i London. Hon reste land och rike runt för att, som hon sade, samla på

sjukhus. Hon vistades aldrig i Indien eller Ceylon under tiden 1 april till sista september. Canada ansåg hon att var fullkomligt tråkigt, medan hon bara hade gott att säga om Sverige, där hon hade varit: "goda människor, god mentalitet, ett idealiskt land". Dock hade hon även där trakasserats för sin hudfärg. En dam i en buss hade vägrat låta henne sitta bredvid sig. "Jaså, är du drottningen av Sverige?" frågade kirurgen. "Ja," svarade damen avvisande. "Då är det bäst du sitter ensam," sade min dam.

Hon hade ingenting gott att säga om England, som hon i princip dömde ut. Med sin färgade hy hade hon ett brett register av rasismerefarenheter från hela världen. En gång hade hon fått en förfrågan om det kunde vara riskabelt att få ett kinesiskt organ inplanterat. Hon hade svarat: "Jag har genomfört transplantationer i hela världen mellan alla raser, och ännu har jag aldrig sett någon rasbeteckning ingraverat på något organ."

Doktor Sandy var på överraskande gott humör. Som vanligt utdömde han hela EU och särskilt Eurons förödande konsekvenser: "Nu har också Rumänien och Bulgarien fallit för den allt uppslukande amöban EU:s Orwellska polisstats överhöghet, som alla inbillar sig att är något värt att krypa och fjäska för, medan det bara är korrumperade bankirer och byråkrater." En oroande trend i Bulgarien hade faktiskt varit många goda och billiga kaféers och restaurangers försvinnanden till förmån för trista bankkontor. Karamanlis betecknade han som en korrumperad och maktgalen fascist/kommunist (samma sak enligt honom) medan han respekterade förre premiärministern Simitis. Bush menade han dock att var världens största katastrof, en mening han knappast är ensam om, medan han vågade hoppas på Hillary Clinton, som åtminstone visste vad hon ville. Irakkriget var rena orgien i kroniska misslyckanden, av vilka det första hade varit att låta oljegirighet och prestige, chauvinism, okunskap och krigshysteri köra över diplomatin. Han berättade mycket intressant om den i exil i London varande kung Konstantins syster i Iran men betecknade Grekland som världens mest korrumperade land efter Sierra Leone. På tredje plats kom Italien. Det var ett nöje att höra på honom.

Han tyckte inte om min skrällhosta, som jag importerat från Sverige, då min sista vecka där saboterades av den minst välkomna av alla gäster, en helt förödande förkylning, och i vanlig ordning ifrågasatte han hela min resa: "Hur kunde du ta en sådan risk att med en sådan förkylning fara hemifrån på en Balkanresa?" som om Balkanhalvön var det mest ohälsosamma jag någonsin kunnat ge mig i kast med. Jag bedyrade fåfängt för honom att jag i stort sett var mycket friskare än för ett år sedan. "Jag skulle inte tro dig om jag inte var det också," sade han.

Vi måste emellertid sitta inomhus, ty det var blåsigt och kallt i Athen även om det inte regnade. Det var bara tio grader, och det var få uteserveringar som fungerade. Detta var den 28-e mars. Den 29-e var allting som en omvänd hand: solen strålade, alla utekaféer fylldes fullständigt, folk klädde av sig, och man började se shorts och bara skuldror. Detta var om något vårens definitiva ankomst och entré i Athen.

Grekland

Jag drömde alltid om den glömda civilisationen,
som begravdes levande med all sin härlighet,
sin explosiva dynamik, sin rena idealism,
sin plötsligt uppenbarade perfekta realism och skönhet,
som exploderade i konst, arkitektur, litteratur
och vetenskap, som föddes med logiken och kritiken,
konsten att ifrågasätta allt och aldrig upphöra med undersökning,

aldrig ge sig i nyfikenhetens krav på tillfredsställelse,
sundhetens avståndstagande från självgodhet och hybris,
vilket gav oss nog den enda civilisation baserad på filosofi.
Jag gav ej någonsin upp mina rötter i antikens Grekland
men var alltid trogen dess spirituella djup
för att en dag få komma hem tillbaka och uppleva
att det ännu levde kvar och mera inspirerande än någonsin.
Och det finns alltid kvar, mitt favoritland i Europa,
med sin oförgängliga spiritualitet och gnista av genialitet,
som alltid revitaliserar och skall påminna Europa om
att Europa uppstod där i Grekland, liksom hela skapelsen,
ifrån en myt. För mig är detta det essentiella
med mitt Grekland, denna kreativitetsmentalitet
som alltid skall vibrera där i luften i seren vitalitet,
som jag skall dela och förbli en del av alltid
för att bära facklan vidare varthän jag än må resa
bort på evighetens irrfärd oberoende av tid och rum.

del 6 : *Vidare.*

Det var tacknämligt att Athen var så enbart positivt denna gång. Det var visserligen lika dyrt som vanligt (och som vanligt något dyrare för varje gång,) i Istanbul hade jag levt på 200 kronor om dagen, Athen kostade 300, men det var överkomligt. Även det internationella vandrarhemmet "*Victor Hugo*" hade varit enbart till sin fördel, och mina sista rumskamrater hade varit extra trevliga; en est och en indier, båda i Grekland för första gången. Det var ett nöje att få hjälpa dem på traven och ge dem tips om vad de borde göra i Athen. Kristjan (esten) genmälde, att utan mig hade han aldrig tagit sig före att till fots bestiga Filipappos och Lykabettos. Till och med doktor Sandy hade denna gång varit överraskande positiv i Athen.

Det enda fiaskot var Argos. Jag hade sett fram emot att få komma dit, min rumskamrat John i Istanbul hade gett mig tips om det bästa (och billigaste) vandrarhemmet och om de arkeologiska utgrävningarna, men järnvägen dit hade varit nedlagd, och jag ville inte börja tricksa med dyra bussresor. Kunde jag inte resa dit med Inter Rail fick det vara. Man kunde i och för sig ta tåget till Korinth, men sedan måste man vänta där i fyra timmar på bussen till Argos. Måhända skulle jag efteråt få ångra att jag inte gjorde det, men å andra sidan ligger Argos kvar till ett annat år.

Våren verkade stabil. Den ena vackra dagen följde på den andra, och det kändes lämpligt att lämna den väl stationerad i Athen och fara vidare mot Patras och Italien. Från Lucca hade jag fått positivt besked och var väntad där sent lördag kväll.

Dock var resan västerut inte utan komplikationer. Förra året hade jag råkat ut för det nya järnvägssystemet med byte i Korinth, och jag fruktade något liknande nu. Emellertid slapp jag betala. Tåget söderut var hypermodernt, men när jag bytte i Korinth var även det nya tåget hypermodernt. Problemet var att det inte fanns toalett på någondera tåget. Bytet från det ena till det andra medgav en tidsrymd på endast tre minuter. Ingen prostatamedveten medelåldring hinner slå en drill på tre minuter. Man var alltså prisgiven åt en fyra timmars tågresor utan toalett ombord. Om någon då hade dålig mage var han/hon pantad.

I Patras hade jag ämnat göra tusen saker. När jag kom till min färjas biljettkontor visade det sig emellertid att *Superfasts* webbsida var långt ifrån uppdaterad och att ingenting stämde. Jag hade inställt mig på att ta färjan 8 på kvällen, men biljettkontoret hade den förkrossande nyheten att meddela, att det bara gick en färja

idag, och att den gick nu. Det var bara att i panik förse sig med biljett och störta iväg till färjan.

Ombord (i sista minuten) fick man ta del av de senaste världsnyheterna, som berättade, att oljepriserna nådde nya rekordhöjder till följd av den nya växande spänningen mot Iran efter att Iran tillfångatagit ett antal förvillade brittiska matroser, vilka Iran skamlöst utnyttjade för politiska propagandasyften. Ingen ville ha ett nytt ännu värre krig än det i Irak.

Precis när jag satt och arbetade på dessa rader i restaurangen ombord sprättade den ätande mannen mitt emot en massa flottig sås över skriftsidan i vardande. Ingenting att göra. Det var bara att torka av och fortsätta skriva.

Som vanligt fylldes båten av larmande skolresebarn och ungdomar, som stormade omkring hela dygnet, men de störde inte. Stämningen ombord var angenäm med många däcksplatspassagerare som låg i drivor här och där. Vädret blev sämre, men precis när vi kom innanför Kerkyra och gick in till Igoumenitsa klarnade det upp, varvid en underbar solnedgång öppnade ett fantastiskt skärgårdslandskap av höga berg och lugna vatten, gröna skogar och vackra byar, för våra ögon. Däcket fylldes av fotograferande resenärer, som alla insåg det ytterst väsentliga i att uppfånga detta sagolandskap generöst strålkastarbelyst av det sista ljuset från den döende dagen. Kvällen kunde inte bli vackrare.

Mitt enda besvär var förfulande utslag på min näsa, som också tidigare då och då utgjort en grogrund för skogar av variter, men nu var det plötsligt värre än någonsin, och jag hade inte tagit med mig min hydrokortisonsalva. Var det det dåliga vinet i Bulgarien, den där vidriga glukolsoppan som skänktes oss av den där krogvärden på vägen till Sofia som var en exakt kopia av Karlsson på Taket? Eller var det alla flottyrerna i maten i Konstantinopel? Var det retsinavinet? Jag hade alltid misstänkt konserveringsmedel och socker som huvudorsakerna till denna allergi, men retsina hade inte tidigare utlöst den. Det var bara, som vid alla infektioner, att låta det värka ut och gå över.

Trots allt oväsen sov jag gott på båten, och gradvis under morgonen klarnade vädret upp igen. Som alltid efter ett avsked från Grekland var jag melankolisk men kanske mera nu än någonsin då Grekland varit mera till sin fördel än någonsin. Det var bara att se fram emot ett kärt återseende nästa år.

del 7 : *Min vän Porthos*

Vädret strålade i Italien, och det första jag gjorde när jag ankom till stationen i Ancona var naturligtvis att ta min resas första riktiga italienska cappuccino. Den kostade bara 1,20 och var lika mycket guld värd som alla mina kaffekoppar hittills under resan bara varit slagg. Överallt nästan hade dåliga "smutsigt vatten"-koppar kostat 2 Euro, i Istanbul hade en tant till och med krävt 3, medan det lägsta jag kommit ner till i Grekland var 1,70. Här var det alltså 1,20 och tusen gånger bättre. Tack gode Gud för ett extra hemland som Italien!

På Peloponnesos hade snön ännu legat delvis kvar över bergen, men Apeninerna var helt klädda i vitt i Toscana. Senare skulle jag få veta av Paolo, att det inte hade varit någon vinter alls i Italien i år och knappast ens över södra Alperna, förrän de senaste dagarna. Detta var den 31 mars.

Paolo tog emot mig med öppna armar i Lucca, och med i bilen var utom Valentina också vännen Eduardo, varpå vi genast körde iväg till en fest. Det var det festliga öppnandet av ett hälsocenter "*Ninfeo*" ("Nymfeum") med smörgåsbord och alla tänkbara drycker från lokala viner till Spumante och Martini i överdåd för 40 gäster eller mer. Som jag inte hade ätit på hela dagen tog jag det dock försiktigt i början.

Festen fortsatte sedan på en lokal restaurang ett långt stycke därifrån. "Så detta var bara förrätten?" undrade jag. "Nej," sade Paolo, "det var bara aperitifen."

Denne Paolo är alltså min vän Porthos i Lucca, en 100-kilos hjärtlighet av stora dimensioner av högborgerlig härkomst men mycket vänster, med sin naturliga fru Valentina, en förtjusande betydligt spensligare varelse. Eduardo var två meter lång men mera smal och gänglig. Paolos robusthet var inte alltid att leka med. På en fest förra helgen hade han omfamnat festföremålet så eftertryckligt att de tumlat omkull och den överfallne med 100 kilo Paolo över sig fått ett förfärligt astmaanfall. Festen hade avbrutits tvärt, musiken kom av sig och alla gästerna tystnade tvärt, medan festföremålet fick föras till sjukhus med ambulansen. Det gäller att festa försiktigt.

Med oss till det rustika matstället var även Daniela och hennes kavaljer Gabriele, som med sin blotta uppenbarelse försatte mig i skattparoxysmer, ty han var som en exakt kopia av Fredrik Reinfeldt med samma frisyra, samma oskyldiga uppsyn, samma babyansikte, samma storlek och samma klädsel. Bara rösten var annorlunda, ty denne Gabriele var hes och grov och högröstad med en sludrig plebejiskhet som en romersk slaktare som rimmade illa med Fredrik Reinfeldt. Naturligtvis ville de veta anledningen till mitt höga nöje, och när jag förklarade det hade de lika roligt allesammans. Sedan dess bröstar sig Daniela med att ha en premiärminister till kavaljer, om dock något grovröstad.

Festen pågick hela natten, och vi konsumerade snabbt den ena tvålitersflaskan efter den andra. Efteråt körde vi hem, (Paolo är alltid mycket noga med sitt säkerhetsbälte,) och fortsatte festen där med nya flaskor, *grappa* och allt möjligt. Slutligen somnade alla vid bordet, inför vilket obekväma prospekt alla fann det bättre att helt enkelt rasa i säng. Allt var som det skulle vara.

Som morgonevenemang gjorde vi en utfärd till Kameliadalen, ett spektakulärt ställe berömt för sin vilda skog av kameliabuskar och träd. De stod faktiskt i blom, kameliorna klädde träden som julgranar. Byn hette *Borgo delle camelie*, och man fick vandra dit 5 kilometer för att alls komma dit. Detta är dessutom det första ställe i Italien där det förekommer teodling, där man alltså gör te på kameliabuskar. Det blir kameliate av italienskt fabrikat, en utomordentlig exklusivitet.

Efteråt for vi på ett 55-årskalas. Det var en äventyrare som bodde uppe i bergen och senast hade varit med vid det senaste utbrottet på Stromboli nyligen. Han hade fotograferat vulkanutbrottet i detalj på nära håll. I hans dator kunde vi följa med hela dramat, lavans flöde ut ur kratern ner i havet och alla skadorna efteråt med nya sprickor i vulkanön som kunde gå hur djupt som helst. Han var grottforskare och hade även varit i Himalaya men aldrig bestigit några berg utan bara utforskat deras innandömen.

Han bodde högt ovanför Lucca med sin familj i ett veritabelt paradiset, där han gjorde sitt eget vin, sin egen olivolja och nästan all sin egen mat. I ett primitivt hus uppe i bergen bodde han året runt med sin familj och kunde bara njuta av sin livsföring. Hans gäster och uppvaktare var alla av samma sort: levnadskonstnärer, naturliga 'hippies' (om man får använda ett så otidsenligt uttryck), musiker och andra kreativa konstnärer. Han hade festat i tre dagar för sin 55-årsdags skull och verkade inte tröttna på det i första taget. Festen bara fortsatte, det öppna huset blev bara öppnare hela tiden, medan alla hans gäster bara kunde njuta av detta fullkomliga jordiska paradiset. När vi som avslutning slog oss ner vid en avslutande middag var vi 24 vid bordet, och varken maten eller vinerna tycktes någonsin ta slut. Det var fullmåne, och det hade utan jämförelse varit resans vackraste och mest lyckade dag hittills. Efter tolv timmars festande kom vi hem vid midnatt.

del 8: *Festen i Lucca.*

Allt var kaos i Florens. Ingenting fungerade. Turisterna trampade varandra på tårna på gatorna, alla tåg var försenade, men det värsta var kyrkorna. Varje viktig kyrka hade en kö på minst tusen personer som skulle in i den, Santa Maria Novella, Domkyrkan, San Lorenzo, och så vidare. Det var bara att släppa tanken genast på att någonsin kunna komma in i någon kyrka i Florens denna måndag i påskveckan.

Jag besökte dock alla de obligatoriska platserna: Piazzale Michelangelo, piazzan vid Castel Vecchio, domen, Ponte Vecchio, Mercato Nuovo med det gyllene svinet (vars bronsnos åtminstone faktiskt ser gyllene ut då alla besökare smeker den,) och så vidare. Den värsta besvikelsen var dock järnvägsstationen. Ingen mat serverades där mera. I stället var det bara MacDonaldis och *fast food* för hela slanten. Det kunde inte bli vidrigare. Tiggarna drällde också där på stationen. Då och då lyckades någon tiggarpojke smyga sig in på restaurangen och fånga någon gästs uppmärksamhet med sin eländiga uppsyn, varpå personalen genast bedrev klappjakt på honom tills han var ute. Hade de haft hundar hade de skickat dem på honom.

Jag höll på att bli där i Florens, ty det var fel på tågtrafiken. När jag slutligen lämnade det besatta kaoset körde tåget halvvägs till Prato och stannade där. Stationen hette Rinfredi. Vi blev sittande där, och jag somnade, tills jag väcktes av upprörda röster som diskuterade med konduktören om de skulle fortsätta eller stiga av. Konduktören visste naturligtvis ingenting. Damen mitt emot mig undrade om hon alls skulle komma fram till Prato idag. (Det är bara 15 kilometer mellan Florens och Prato.) Så satte till allas ofantliga överraskning tåget plötsligt i gång och körde på med full fart. Det hade ingen väntat sig.

Jag steg av i Montecatini för att inspektera denna kurort som min far så ofta besökt och även Beatrice Ciurlo talat så varmt om. De varma källorna, som alla kom hit för att bada i, låg ett ganska långt stycke uppåt kullarna, så det var ingen idé att bege sig dit. Där jag stannade i närheten av det lilla centrum hade orten ingenting märkvärdigt att bjuda på. Dock var det en mindre besvikelse än Florens.

Jag har aldrig lyckats lära mig tycka om Florens. Det råder ett slags morbid besatthet över staden som jag alltid funnit fränstötande. Dante, som aldrig återvände dit efter landsflykten, har inte mycket gott att säga om dess dystra mörker och klaustrofobiska gator. Ändå var staden säkert bättre på hans tid än vad den är idag. Leonardo blev också utkastad från staden av dess kotteriers bigotta intriger och återvände inte på 20 år. Även Michelangelo arbetade mera och hellre i Rom. Florens är en avgrund, som icke desto mindre framkallade hela renässansen.

Paolo odlade allting i sin egen trädgård – sallad, lök, vitlök, morötter, potatis, oljeväxter, oliver, fruktträd – helst ville han bli självförsörjande. Han uppmärksammade noga den astronomiska kalendern för sådd och skörd av olika grödor och var lika biodynamisk som en antroposof. Ett liv så nära naturen som möjligt var hans och hans vänners ideal, varför de sannerligen levde nära paradiset. Hans vän grottforskaren Andrea, vars tredagarsfest vi upplevde den sista efterdyningen av, visade vägen i sitt fullkomliga paradiset uppe i kullarna där han gjorde eget vin, egen olja och i stort sett all sin viktigaste föda själv. Hans hus var alltid fullt av folk, dagen före vårt besök hade hans gäster varit 50 i det lilla huset på den lilla täppan, hans liv var lika anspråkslöst som rikt, och ingenting fattades. Vi såg en film han hade gjort med en kollega som förklarade något av den besynnerliga grottforskningspassionen, nästan en galnare sport än bergsbestigning, då man här i stället för att hålla sig i solen och sträva uppåt gav sig ner i absolut mörka djup av ständigt tilltagande klaustrofobi, som endast kunde nås genom ålning och genom att man slingrade sig som ormar. Olyckstillbud var naturligtvis oundvikliga genom gruvgas, ras, syrebrist, översvämningar, fall och benbrott. Att ta sig upp till jorden igen från avgrundshålor i underjorden som

tenderade hålla kvar en i kniptångsfällor var betydligt svårare många gånger än att ta sig ner från ett berg.

Sista dagen i Lucca gjorde vi en tur till staden och dess begivenheter. Eduardo slöt upp och tjänstgjorde som guide då han verkade veta allt om varje hus i staden. Han var full av intressanta berättelser. Vår avsikt var att besöka Puccinis hus, som var stängt för besök förra året, och det var det nu också. Någon berättade att det varit stängt de senaste sju åren till följd av en arvstvist mellan Puccinis arvingar.

Från bergen hördes det åskmuller, och plötsligt var regnet över oss i tunga droppar. Vi var utan paraplyer och måste följaktligen ta vår tillflykt till närmaste krog. Sedan blev det krog efter krog under gradvis framryckning mot bilen. Det blev inte mindre än fem krogbesök på vägen, varje gång under intagandet av en "*chiudini*", vitt vin med *campari*. När regnet slutligen upphörde och vi nådde fram till bilen var vi ganska runda under fötterna. Men krogrundan hade bara varit en aperitif mot vad som sedan följde.

Vi fortsatte festen hemma under frossande i stämningar från flydda tider, främst hippierörelsen under 60-talet, en kulturell explosion av fantasi och kreativitet utgående från den massiva fredsrörelsen mot Vietnamkriget, en rörelse som märkligt nog fortsätter än idag, då den tog sig nya former i regnbågsrörelsen mot Irakkriget; samt befrielsen 1945, som firas varje år den 25 april i hela Italien, som nästan är årets största nationalfest. Vi lyssnade på gamla kampsånger från befrielsen och smälte in i den smäktande nostalgin av efterkrigsårens frihetsyra och diskuterade den fantastiska neorealismen med filmer som "*Rom – öppen stad*" och regissörer som de Sica, Visconti och Fellini. Nyligen har bröderna Taviani kommit ut med en ny film som handlar om folkmordet på armenierna i Turkiet under första världskriget, en film att spana efter.

Jag försökte ringa till Lorella men fick inte tag på henne. Rasmus var i Milano, men också hos honom kunde jag bara lämna ett telefonmeddelande. Silvia och Sergio hade jag fått tag på och skulle jag få träffa. Festen i Lucca var över. Det var bara att förbereda sig för och gå vidare till nästa fest.

del 9 : *Milanocirkusen.*

Det är inte särskilt långt från Lucca till Milano, men resan tog ändå åtta timmar. Tågen var långsamma, och man fick skarva med tre olika lokaltåg med byten i Viareggio och Genua. I Genua var det strömavbrott, ingenting fungerade, och man fick vänta i två timmar. Det var oväder på gång och isande kallt, men så fort man kom upp i Lombardiet bröt solen fram, och det blev stekande hett.

På stationen i Milano var det nästan omöjligt att hitta en telefon. Slutligen hittade jag några längst bort i den jättelika stationen och kunde ringa Silvia och Sergio, mina vänner från Ladakh, som jag rest med två gånger till Ladakh och Spiti och bestigit Rohtangpasset med till fots i lera och regn. Jag fick noggranna instruktioner om hur jag skulle hitta dem någonstans i Milano och störtade mig ner i underjorden och tunnelbanan. Allt fungerade, och snart befann jag mig i deras psykologiska mottagning.

Det var ett kärt återseende. Vi hade inte setts på ett och ett halvt år, och det var första gången jag lyckades spåra upp dem i Milano. Även Rasmus kontaktades, och allt var bäddat för ett omfattande *rendez-vous*. Jag försökte också ringa Gian Carlo och Lorella i Biella men kunde bara lämna automatiska telefonmeddelanden.

Vi höll sedan på hela natten. Sergio bjöd på en fantastisk spaghetti med sjöborresås, en specialitet som bara kan erbjudas säsongsvis, med underbara ostar och rött vin som aperitif, vitt vin till maten, ett annat rött vin till osten och åtskilliga flaskor *amaro* till eftersläckning. Aperitifvinet var ett fylligt naturvin från Sicilien, (Sergio är till hälften sicilianare och till hälften fransman,) "*Cent'are*" (*nero d'avola-syrah*) med synnerligen rik arom, det vita vinet var *Soave Classico*, och det sista "*A-Mano primitivo*" 2003 från Apulien. Alla flaskorna tog slut. Som *amaro* intog vi en *mirto di Sardegna* och

Fernet-Branca. Det kunde inte bli bättre. Vi var alla i toppform och diskuterade ingående litteratur, Sergio läste med stort nöje Stefan Zweig och översättningar av nordiska författare som Björn Larsson, Arto Paasilinna och Selma Lagerlöf och bad mig rekommendera från en lista vad som var det bästa att läsa från Norden, och vi dissekerade också Freud och Jung. Silvia och Sergio är ju psykologer. Sergio illustrerade skillnaden mellan Freud och Jung med en liknelse. Om Freuds viktigaste spørsmål till en patient var, "Varifrån kommer du?", så var Jungs snarare, "Vart går du?" Freud är mera vetenskapsman medan Jung är mera humanist och metafysiker. Sergio är främst Jungian.

Klockan 2 rasade vi i säng förvånade över att klockan var så mycket efter fem timmars intensiv samvaro. Rasmus hade förvarnat och sagt att han inte kunnat stanna länge, därför gick vi inte ut och åt, men han blev ändå kvar till två. Vi hoppades äntligen kunna försöka göra slag i saken och få honom till Verona medan jag var där.

Cirkusen fortsatte nästa dag. När jag ringde till Verona möttes jag av beskedet att det var bättre att jag kom först på fredag. Sergio och Silvia skulle resa iväg nu på torsdag. Var skulle jag tillbringa en extra natt i Milano? Ombord på cirkulerande nattåg?

Plötsligt ringde Rasmus och meddelade att Lorella hade nytt telefonnummer. Mitt meddelande till Gian Carlo om att jag inte fått tag på Lorella hade gått hem, han hade kontaktat Lorella, och Lorella hörde av sig till Rasmus med sitt nya telefonnummer. Jag ringde Lorella genast. Hon var på väg till Milano, och vi kunde träffas på eftermiddagen. Jag hade fått nytt nattlogi i Milano.

Sergio och jag tillbringade dagen på tu man hand. Han skänkte mig en bok av René Daumal och rekommenderade för mig några för mig andra helt okända författare som Ian McEwan och Agata Christoff från Bulgarien, medan jag gav honom en hel lista på viktiga romaner han inte hade läst, som systrarna Brontë, Joseph Conrads första romaner, Bram Stokers "Dracula", Mary Shelleys "Frankenstein" och Hoffmanns "Djävulselixiret". Han tog med mig till en lantlig *osteria* där vi hade en fantastisk lunch, varpå jag traskade iväg in till staden på jakt efter Lorella.

Saken var den att jag måste ta en annan tunnelbana ut till södra utkanten av staden, varför jag valde att vandra in till Milanodomen, som jag nu inträdde i för andra gången i mitt liv 40 år efter den första. Jag gick även igenom den praktfulla Gallerian och passerade Teatro alla Scala och statyn av Lionardo da Vinci för att sedan följa Via Verdi ut mot Cadornaplatsen, där jag fann min tunnelbana.

Lorella var helt oförändrad och hade som vanligt haft ett turbulent år fullt av prövningar och kriser. Hennes knä var nu opererat, men hon kunde ännu inte springa i bergen. Hon var aldrig hemma i Pollone mera efter att hennes hund hade dött där i hennes armar, den trogna Merlino som de haft i 14 år, medan hon hittat ett annat ställe närmare Santhiá. Som vanligt var hon full av projekt och idéer, och tillsammans med sin kille Yosi hade hon gjort en idealisk resa till Israel den långa vägen med bil över Grekland, färja till Cypern och vidare till Haifa. Fyra dygn hade det tagit. Hon och Gian Carlo var fortfarande de bästa vänner, det fanns ingen hon önskade mera gott i hela världen, medan hon helst rörde sig med kvinnliga bekanta. Hon blev eld och lågor över mina beskrivningar av mina vänner i Lucca och ville gärna komma i kontakt med dem, vilken jag gärna skulle förmedla. Paolo och Valentina i Lucca, Lorella och Gian Carlo i Biella, Sergio och Silvia här i Milano hade ju alla det gemensamt att vi lärt känna varandra i Dharamsala eller Manali.

Vi hade en angenäm kväll tillsammans under intensiv debatt om den nya politikens irrvägar att legalisera homo- och lesbiska äktenskap och adoptioner. För mig var det ingenting att diskutera – allt som är onaturligt är en självdestruktiv återvändsgränd. Lorellas väninna Carlotta, som var med sin lilla dotter, ansåg homosexualitet och lesbicism helt enkelt vara en dödlig narcissism, som all narcissism. Politikerna var som vanligt ute och cyklade.

Yosi, en argentinsk hebré, var vänlig och angenäm, en lugn och trygg typ, ingenjör och mycket praktisk, men jag föredrog nog ändå Gian Carlo som mera kultiverad och vidsynt, en hårt arbetande läkare. Från början hade jag aldrig godkänt Lorellas separation, och jag kunde inte förstå hur Lorella kunde sova bättre hos Yosi, som snarkade kraftigt. Mitt intryck var att hon fallit mera för den israeliska saken, kulturen och patoset, (hon var ju dramatiker,) än för Yosi personligen. Att båda rökte gjorde inte saken bättre. Som bäst arbetade han som designer av shampoflaskor och hade ägnat 400 timmar (17 dygn) åt att sätta ihop en motorcykel.

Lorella förblev den samma, varm och generös, utomordentligt livlig och vital, hon pratade som en kulspruta men den bästa tänkbara italienska, varför det alltid var ett nöje att höra på henne, och ingenting hade förändrats i vår vänskap sedan vi träffats i Dharamsala för nästan fem år sedan, om dock hennes liv oupphörligt sedan dess hade skakats av turbulenser och kriser, mest frambragta av hennes egen oemotståndliga dynamik. Hon var tacksam för mitt besök, och vi hade tur som alls kunde träffas.

Därmed var det skönt att få lämna det, enligt Sergio, obeboeliga Milano bakom sig. Den stora succén hade varit kvällen med Sergio, Silvia och Rasmus, som tillsammans med det makedoniska äventyret och festen i Lucca hittills hade utgjort resans höjdpunkter. Nu var det bara att fortsätta mot Verona.

del 10: *Från Veronas horisont.*

Av alla dagar under året var väl långfredagen den sämsta att resa omkring i Italien under, då hela Italien då trängdes om de få tåg som fanns. Under tre timmar 8-11 gick det bara ett enda tåg österut från Milano mot Venedig, och naturligtvis skulle hela världen just därför med just det tåget, med den påföljd att de flesta passagerarna fick trängas i korridorerna. Ändå insisterade en liten cafévagn med briocher, läskedrycker och andra skvalpande förfriskningar på att få tränga sig igenom det överfulla tåget för att ytterligare öka trivseln och trängseln för passagerarna. Bara för någon att nödgas bege sig från en kupé till ett visst ställe i ett angeläget ärende var rena gatloppet som kunde ta en halvtimme i anspråk inte bara på grund av trängseln utan framför allt av allt bagage som stod i vägen. Det hörde ju till saken naturligtvis, att alla som reste denna dag beväpnade sig med maximalt mastodontbagage.

Roligt var det inte, men man kom levande fram. I Verona väntade familjen med dukat bord och överväldigande påskvänlighet. Man var hemma hos de sina i Verona igen.

Alla mådde bra. Den äldsta var 87 år och mådde bäst av alla, Albertos moder Gina, änka efter min fars kusin Aurelio, som dött för 34 år sedan. Achille, maken till min fars andra kusin Ida, var vid 86 vitalare än någonsin. Hans äldsta son Paolo, min småkusin, arbetade vid 61 år varje dag från halv 7 på morgonen till 7 på kvällen som ingenjör, konsult, delegerare och projektledare. För närvarande arbetade han på ett jättekomples som skulle inrymma konferenssalar, utställningshallar, kontor och komplex, ungefär som Svenska Mässan i Göteborg, omfattande en halv hektar. Han hade gjort liknande konstruktionsarbeten tidigare i Libyen och arabemiraten. Hans äldsta son, nygift, hade just byggt sitt eget hus, och hans yngsta son arbetade på en italiensk ambassad i Frankrike. Hans fästmö hade ett liknande arbete i Sankt Petersburg. Kort sagt, det kunde knappast bli bättre för dem, och de kunde knappast bli mera perfekta. Vi skulle bli 14 vid bordet på söndag.

Det stora bekymret var den obefintliga nederbörden. Hela vintern hade varit torr och obefintlig, sjöar och floder torkade ut, Alperna var utan snö, och så vidare. Det var bäddat för en hemsk sommar.

Men detta problem var globalt, om än diskussionsvågorna gick höga i Italien efter Brysselkonferensen, som visualiserade ett dränkt Venedig, New York, San Francisco, New Orleans, Amsterdam, kanske även London, och så vidare. Inom kort väntas världens medeltemperatur öka 6 grader, och då skulle ingenting bli normalt igen. Samtidigt fick jag en hälsning från en 0 grader varm västkust i Sverige.

Andra vetenskapliga källor menade att den globala uppvärmningen berodde på en hetare sol, som intensifierat sin aktivitet. Hela Italien, Spanien och Grekland stod inför möjligheten att bli öknar. Det var inte alls roligt.

Achille föredrog att inte bry sig om problemet, och han stod ändå med båda fötterna på jorden. Hans son Paolo, min småkusin, levde i sin egen arbetsnarkomani och arbetade hårt 10 timmar om dagen utan umgänge, utan rast eller ro, utan kulturella intressen, utan intellektuella intressen, utan kaféliv och utan annan omväxling än tillfälliga resor och arbetade med sina bankkomplex i Torino med deras tekniska problematik rörande el, värme, vatten och luftkonditionering och annat tekniskt jox och hade inte tid att bry sig om universella problem. Hans liv var perfekt och kunde inte bli perfektare, men det enda han kunde var att arbeta. Därför fortsatte han trots att han kunde pensionera sig, för han visste inte vad han skulle göra annars.

Men problemet kunde inte skjutas under mattan. De metafysiskt orienterade trodde på börens och tankens makt och hängav sig med all kraft däråt. Det var kanske det bästa man kunde göra, om man inte kunde göra annat.

Annars var hela min högerorienterade släkt förvånansvärt nöjda med den nya italienska vänsterregeringen. Achille till och med prisade den för initiativrikedom och välbehövliga reformer. Till och med Achille var nöjd om dock mest med dess misslyckanden. Romano Prodi var tråkig men kunde sköta ett lands ekonomi, medan Berlusconi varit rena katastrofen.

Påskan bjöd på exceptionellt väder. Lördagen steg temperaturen till 29 i solen och 24 i skuggan, och det var att befara att påskdagen skulle bli ännu värre. Men lyckligtvis kom det litet moln och litet regnstänk, som i all sin ringhet dock var som en befrielse.

Familjebanketten blev en fullständig succé. Vi var 14 vid bordet, samlades klockan 1 och skildes från Castagné uppe på berget efter klockan 7. Paolo var på sitt allra soligaste humör, hans äldste (nygifte) son Giordano hade mycket att berätta från sin senaste resa i Burma, yngsta sonen Andrea arbetade på en italiensk ambassad i Frankrike i Chambéry och var väl insatt i turerna kring valet om två veckor, (det stora hoppet var en kvinna,) medan Nicola bara arbetade som vanligt. Vi satt utomhus hela dagen, vädret kunde inte bli drägligare, och stämningen kunde inte bli bättre. Ändå drack vi bara sju flaskor vin, alltså bara en halvliter per person, vilket faktiskt var rekord i blygsamhet.

del 11 : *Avrundning.*

Det visade sig att vi samtidigt hade befunnit oss i Florens måndag den 2 april och till och med nästan samtidigt på Piazzale Michelangelo, Giordano och jag, äldsta sonen till min kusin Paolo. Han hade till och med vagt anat att jag skulle vara någonstans i faggorna den dagen, men tyvärr hade vi inte stött på varandra, då vi ju aldrig kunnat ana att vi skulle råka befinna oss på samma ställe samtidigt.

Under Annandagen gjorde vi en tur uppåt bergen, men på kvällen intog vi en pizza på "Mattarana", stället där Giordano gift sig för nu ett år sedan. Han var fortfarande den som stod mig närmast av mina fyra eminenta kusinbarn, även om Nicola hade det varmaste hjärtat och Andrea var den mest begåvade. Giordanos resa

genom Burma, Thailand och Kambodja var synnerligen imponerande, och härnäst tänkte de sig till Turkiet med en tre dagars början i Konstantinopel.

Tyvärre var Cristina så stressad av nya överhängande vidareutbildningskurser, att jag nästan inte fick träffa henne alls. När jag skulle ge mig av på tisdagen ringde hon enkom för att höra när jag skulle lämna, så att hon skulle hinna se mig före det, men det gick inte.

Åtterresan norrut var lugn och angenäm. Vädret var det bästa tänkbara, 24 grader varmt i Trento och varmast i Italien, och det låg fortfarande snö kvar över Alperna. Sergio hade i Milano skänkt mig en metafysisk bok om alpinism, Anatole Duhamels "*Monte Analogo*", som utgjorde en mycket lämplig och bestickande läsning under vägen. I München råkade man ut för det vanliga eländet i Köpenhamnståget: trångt och fullsatt i Europas obekvärmaste nattsittvagn. En besvärlig tyska vräkte sig och krävde mörker (alltså saboterade min läsning) redan vid 23, medan hennes telefon efter det ändå ringde med tysk chockverkan av en tysk mobiltelefonsignal som var som en hel Wagnerorkester. Några återvändande danska skidturister av mycket unga årgångar höll högröstat i gång under stökigt öldrickande halva natten, medan tyska passpoliser hemsökte oss under just den timme då det var som säkrast att alla skulle vara djupt försänkta i sömn. Men gradvis skingrades de värsta medpassagerarna åt olika håll, och man kom fram till Köpenhamn nästan ensam i tåget och nästan för första gången i tid. Det var bara att genast ta tåget vidare till Helsingör och därifrån vidare till Hornbaek.

Det var alltid svårt att komma vidare därifrån, så denna gång gick jag den åtta kilometer långa vägen hem till Enggaarden, där min mor väntade med en förlösande lunch och oemotståndligt Valpolicellavin precis ett dygn efter att jag lämnat Verona. Därmed blev det egentligen ingen större skillnad, och det var precis som att Italienvistelsen förlängdes med ett välkommet extra dygn.

Och inte nog med det. Efter den underbara tillvaron i ett vårknoppande Danmark fullt av blommande forsythior var jag väntad hos min äldsta barndomsvän i Lund, vilket var sista anhalten före den slutliga hemresan. Emellertid blev denna geografiskt korta resa krånglig, ty först gällde det att få transport tillbaka till Hornbaek, sedan ta tåget till Helsingör, sedan ta färjan till Helsingborg, sedan ta det utomordentligt långsamma pågatåget till Lund så att man kom fram ordentligt försenad, och slutligen, det värsta av allt, en lokalbuss som inte fungerade, då varenda passagerare med kort (vilket var alla utom jag) fick sitt kort fastnat i kortmaskinen. Chauffören hade oändliga besvär med detta, då han vid varje busshållplats på nytt måste stiga upp för att ta en dust med den obotligt tredska maskinen.

Men när jag väl kom fram efter några extra vilsna promenader väntade M. med middag. Vi hade inte setts sedan sin hustrus begravning för nio månader sedan, men han hade klarat traumat av förlusten av sin livskamrat sedan drygt 30 år (med fyra exemplariska barn) förvånansvärt väl om dock hösten varit svår. Vi pratade mycket om detta. Han förklarade att han klarat sorgarbetet mest genom att hon under sitt sista år, när det redan var säkert att hon var på väg, i förväg hjälpt honom och sig själv genom det värsta, om man dock aldrig nog kan förbereda sig för döden. Nu skulle han iväg på en resa och laborerade med flera nya reseprojekt, bland annat till Istanbul, där han inte varit på 30 år, och var definitivt på den positiva sidan av livet igen. Vi skulle detta år (tillsammans med G.) fira 45-årsjubileum av vår vänskap och såg fram emot 50-årsjubileet det berömda Venusåret 2012, då Mayakalenderns tideräkning tar slut och följaktligen vad som helst kan hända.

Även i Lund gick det åt mycket och gott rödvin, så eftersmaken av Italien förlängdes ytterligare. Sedan var det bara att ta tåget direkt hem, där brevlådan väntade med drivor av räkningar och refuseringar i vanlig ordning. Dessa mardrömmar av bekymmer som alltid skoningslöst infinner sig vid varje hemkomst från utlandet blir ständigt mer traumatiska.

Men ända fram till det förödande målstrecket hade resan konsekvent varit fullkomligt idealisk utan några obehagligheter alls, vilket var unikt – inga olyckor, inga bomber, inga stölder, inga motgångar, ingenting, bara fester och fröjder. Det enda man kunde anmärka på var att min förlängda vistelse i Bulgarien förkortat min vistelse i Italien, så att jag blivit utan både Sicilien och Rom. Man borde göra en sådan här Inter Rail-resa en extra gång i året bara för Italien.

Resan hade kostat 8000 inklusive allt under 29 dagar 15 mars–12 april 2007 och var årets första större resa. Det var bara att hoppas på att det skulle bli fler.